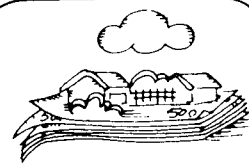

כלכלה ומחשק

מרכז מזון

זה חדשים לא שכך הוויכוח על יתרונותיו – ואולי חסרונותיו – של מרכז מזון מול מכון תערוכות מרכזי.

מגדלי המספוא הינם שותפים מלאים לבוקרים בוויכוח זה. לכן אין זה אלא טבעי והגיוני ששני הבטאוניים, "גן שדה ומשק" של אירגון עובדי הפלחה ו"משק הבקר והחלב" שלנו, משתפים פעולה בהבאת הדעות והגישות השונות בפני הקהל העוסק בנושא בפועל. להלן אנו מביאים את רשימתו של יואב אהרונים: "עגלה מערבלת, מכון מרכזי – או שניהם?", כפי שהיא פורסמה ב"גן משק ושדה" 11-12, אוגוסט-ספטמבר ש.ז. וכן את רשימתו של עופר קרול: "מרכז מזון – דיון ענייני ולא דוגמטי".

המערכת

מרכז מזון – דיון ענייני ולא דוגמטי

עופר קרול, ש.ה.מ.

הופתעתי מאוד מהפידסומים של "אמבר" (דף האינפורמציה מחדש מאי, "גן שדה ומשק" מחדש יוני ו"משק הבקר והחלב" מחדש אוגוסט), שבאו כתגובה על רשימתי "מרכז המזון ברפת" ב"משק הבקר והחלב" מס' 153 מחדש אפריל ש.ז. מתוך הפידסומים הללו נראה כאילו תוכן מאמרי אינו מהווה "נושא מקצועי, אלא ביטוי לקו פעולה של מספר מדריכים במשרד החקלאות". לא ידוע לי על קו כזה ועל נקיטה באמצעים כל שהם לפיו, וצר לי שכך ניגשים לדיון מקצועי. אשתדל להבהיר בדברי המובאים בזאת את הנושא באופן ענייני וזאת לבקשת המערכות, הן של "גן שדה ומשק" והן של "משק הבקר והחלב".

הבהרות מספר

כמו כן טעו המבקרים כאשר נתנו בחישוביהם ערך של 0.6 ק"ג חומר יבש ל"פסולת" בתוכנית ב'. ברשימתי היה כתוב במפורש שהכוונה ל-1

א. בדיון בנושא מרכז המזון הוצגו והושו שתי גישות מעשיות לניהול ממשק ההזנה ברפת

ק"ג חומר יבש ואילו הנתון 10 ק"ג פסולת אשר בטבלה משמש כדוגמה בלבד.

ב. בביקורת נאמר שהמנה המוצגת אינה מאוזנת במינרלים. אני חייב להתנצל על דברי, על כי המנה מספקת את כל צורכי הזרחן היקר וביודעין לא נכנסתי לענין תוספת הסידן (בצורת סידנית או אולי אבק משרפות מלט כפי שמוצע היום ע"י חוקרים שונים), אשר מחירה נמוך ביותר ואין לו משקל כלכלי.

ג. לצערי לא ברור לי הנאמר בביקורת: "לא מובנת אם כן הפעילות של המדריך הבכיר, העושה כל מאמץ בכיוון של התעסקות מיותרת ויקרה בטיפול בהכנת מנות מן היסודות, כלומר מגרעינים, כוספה, סובין וכו'". תמהני! למי ההתעסקות ב"יסודות" מיותרת ולמי לא? דומני שאין חולקים על כך שההצלחות נובעות במידה רבה מטיב הביצוע. אלא שהרשימה האמורה עסקה הפעם בכלי הביצוע. בהחלט סביר להניח שככל שרמת הביצוע במשק יורדת, ניתן לחפות על כך במידת מה על ידי עזרה מהחוץ (כמו בדוגמה האמורה על ידי התערובת המוכנה). אני איתן בדעתי שככל שעולה רמת הביצוע במשק, כן גדלים יתרונות מרכז המזון.

ולעצם הענין

בחלק השני של הביקורת מצוינות מספר נקודות אשר אליהן אנסה להתייחס:

1. חישובי עלות: בכל משק קיימים אלמנטים מסוימים של מרכז מזון, בין אם יש בו מרכז ובין אם אין בו. לכן אין זה נכון לחשב השקעה במרכז מזון במשק, כאילו התשתית חסרה לגמרי. מאידך, בחישוב שהצגתי ברשימתי, חייבתי את תוכנית ב' בסך 100 ל"י לטונה כהשתתפות המשק בהוצאות הקבועות שלמכון התערובת, אפילו חדל המשק לרכוש ממנו את התערובת המוכנה. לכן כוסה בתחשיב חלק מהוצאות התשתית, אשר יתכן ובחלקן אף היו מיותרות.
2. הוצאות ייצור: מרכז המזון אינו מוסיף עבודה, אולי הוא אפילו חוסך עבודה או לפחות מחליף עבודה. כמו כן גם היום יש מכונות וכלים המתבלים ואין לזקוף זאת לחשבון מרכז המזון

בלי לעשות כן במקביל לחשבון תוכנית א'. לכן התעלמתי מסכום זה.

3. "במרכז מזון בנוי היטב (כפי שתוכנית ב' מתארת אותו והדברים אף הובאו בחשבון) אין יותר פחת מאשר בשימוש בתערובת רגילה ממכון מרכזי". היום, עם הנסיון המצטבר גם לאחר היכרותי רק עתה (יולי 1978) את המשק הגדול בקליפורניה, אני חוזר על הדברים אשר אמרתי למרות קביעת "אמבר" שהמחבר "איננו מצוי כנראה בנושא".

4. אין, ולא הוכח יתרון תזונתי לכיפתות בהונת פרות חלב לייצור חלב. אם יש יתרון לכיפתות, אזי הוא בפיטום בקר, בחזירים וכיוצא בזה. לא אתלה באילנות גבוהים אבל דומני שזו ההשקפה הרווחת היום בקרב מרבית תזונאי מעלי הגירה באירופה ובארה"ב. נהפוך הוא הדבר בניסויים המתפרסמים לאחרונה ואפילו הוצגה עבודה ברוח זו, על ידי ד"ר אורסקוב מסקוטלנד, בכנס האחרון של האיגוד הארופי לבעלי חיים, שהתקיים ביוני השנה בשוודיה. הוא מראה את יתרונן של הגרעין השלם שעבר טיפול להגדלת חדירות קליפתו ושל הגרעין הלחוף - על זה שנטחן והוכנס לכופתיות.

5. גרעיני מספוא נבדלים ממזונות גסים במידת נעילותם. מספרם הגדל והולך של משקים - כמו זה ששימש דוגמה ברשימתי - מאביסים כיום מנה שלמה ומעורבת. במנה מסוג זה אין, או כמעט אין נזקים במעבר מגרעין אחד למשנהו. דבר זה נכון במיוחד כאשר משתמשים בתירס ובשעורה וכאשר משנים את כמות הסובין במנה. ולכן נראה כמוגזם לדרוש אותו סוג מחסן שקיים במכון המרכזי ואשר שם הוא הכרחי הרבה יותר, מהטעם הפשוט שבמשק הבדד ניתן לעשות שינויים בהדרגה הרבה יותר בקלות מאשר במכון המרכזי. אפילו יש כאן טעות אופטית מסוימת בזה שהמכון המרכזי אמנם משנה את הרכב התערובת בהדרגה, אבל המשק הבדד הקונה ממנו בהפרשים העולים על שבוע או 10 ימים, עובר שינויים בקפיצות. כל זאת בלי להזכיר את המצב הישראלי המיוחד המחייב מחסנים מסיבות ביטחון ולא מסיבות

למשק-חבר האירגון ע"י אירגונו, בלי קשר לסוג ושיטת ההזנה הנהוגה אצלו. אני חייב גם לציין בסיפוק שיש בארץ גורמים נוספים, היכולים והמוכנים לתת שרות לכל דורש.

סיכום

גישה עניינית בדיון ובביקורת, ללא דוגמטיזם, תתרום לריענון החשיבה והביצוע. אין ספק שאלה שונים במשקים שונים, כפי שהתנאים הכלכליים שונים וכפי ששונים גם האנשים באופיים ובדמיתם המקצועית.

גם אין ספק בלבי שצריך לאפשר למשקים בעלי היכולת את הגמישות המירבית, דבר שיאפשר להגדיל את ריוחיות הענף. בו בזמן יש לספק פתרונות סטנדרטיים לאלו שקשיי הביצוע מרובים אצלם.

תזונה. גם אז עדיף המחסן המשקי על המחסן המרוחק. (ברשימה המקורית חושב למרות האמור לעיל אומדן של 375 ל"י לפרה כהפרש בהוצאות איחסון).

6. בתנאי הארץ כאשר התחמיצים מקוצצים דק וכמות המזון הגס מועטה, עולה מאוד חשיבות המזון הגס ארוך הסיב. אין די בחישוב המנה לפי ערך התאית בלבד והספקתה בכל דרך שהיא. יש צורך בחשיבה הכוללת של מבנה המנה ומבנה שונה מחייב הרכב שונה. כל גישה אחרת אינה מתקבלת על דעתי המקצועית ודומני שיש לה על מי להסתמך.

7. כל שרות לטובת המשק: מעבדה, מחשב, עיבוד, מרכיבים הדורשים עיבוד מיוחד וכד'. שרות זה יבורך, לא חשוב באיזו חצר יינתן. יש היום ברחבי הארץ כלים שונים לכך. סברתי, ועדיין אני סבור, שזה שרות שיכול להינתן

עגלה מערבלת, מכון מרכזי – או שניהם?

יואב אהרונ, יפעת

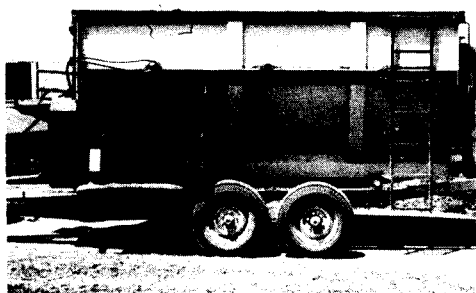
אין כוונתי לדון במפורט בתשובה לשאלה הראשונה. אומר רק שלפי ההדים המגיעים מעשרות רבות של משקים שרכשו עגלה מערבלת – התשובה היא חיובית. עגלה זו מאפשרת לשלוט על הכמויות של כל המזון המחולק לפרות – ולא רק של המזון המרוכז, וע"י כך למנוע בזבז מזון מצד אחד והרעבת

בוויכוח שהתעורר בנושא זה – ומצא את הדיו בשני מאמרים שפורסמו בחוברת "גן שדה ומשק" מחודש יולי – רב המעורפל על הבהיר. עופר קרול בעבודתו מנסה להציג את ההשוואה הכוללת בין עגלה המערבלת הכל מחד גיסא, להזנה קונבנציונאלית עם תערובות מכון מרכזי מאידך גיסא. מספר המשתנים בהשוואה זו הוא גדול מדי ולכן העיקר מיטשטש. יהושע רימסקי, בשם "אמבר", עונה על אותה דרך ושוב נעלם העיקר ונשאר ויכוח על טעויות בחשבון.

כדי להציג את מה שהוא, לדעתי, עיקר – אחלק את הנושא לשנים ע"י הצגת שתי שאלות:

א. האם השימוש בעגלה מערבלת כדאי גם כאשר ממשיכים לקבל תערובת מוכנה ממכון מרכזי?

ב. כאשר יש כבר עגלה מערבלת וישנה תשתית לתפעולה – האם כדאי להוציא חלק ממרכיבי המזון המרוכז מהמכון ולעבדם במשק?

עגלה מערבלת תוצרת "לכיש" מופעלת ברפת יפעת